Leandre Cervera i Astor

Semblança biogràfica

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

Leandre Cervera i Astor

Semblança biogràfica

Conferència pronunciada davant el Ple per
Oriol Casassas i Simó
el dia 27 de novembre de 2006

BARCELONA
2007

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP

Casassas, Oriol
Leandre Cervera i Astor, semblança biogràfica. — (Semblances ; 44)
A la coberta: Institut d'Estudis Catalans, Secció de Ciències
ISBN 978-84-7283-912-0
I. Institut d'Estudis Catalans. Secció de Ciències II. Títol III. Col·lecció: Semblances ; 44
1. Cervera i Astor, Leandre, 1891-1964 2. Metges — Catalunya — Biografia
929Cervera i Astor, Leandre

© Oriol Casassas i Simó
© 2007, Institut d'Estudis Catalans, per a aquesta edició
Carrer del Carme, 47. 08001 Barcelona

Primera edició: maig de 2007
Tiratge: 200 exemplars

Text revisat lingüísticament per l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics de l'IEC

Compost per Víctor Igual, SL
Carrer del Peu de la Creu, 5. 08001 Barcelona

Imprès a gama, s. l.
Carrer d'Arístides Maillol, 9-11. 08028 Barcelona

ISBN: 978-84-7283-912-0
Dipòsit Legal: B. 16568-2007

Són rigorosament prohibides, sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment i suport, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic, la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec comercial, la inclusió total o parcial en bases de dades i la consulta a través de xarxa telemàtica o d'Internet. Les infraccions d'aquests drets estan sotmeses a les sancions establertes per les lleis.

No estic gens segur que aquest escrit hagués estat possible o, almenys, que hagués inclòs la munió de dades que conté si a Anna Godayol i a Josep Casals, de la Biblioteca de Catalunya, no els caracteritzés una gran amabilitat i una molt eficient professionalitat. Els n'he de donar les gràcies.

Els primers anys

Leandre Cervera diu: «Jo sóc fill de la vila de Gràcia. Entenguem-nos, vaig néixer a Gràcia quan Gràcia tenia alcalde propi, regidors propis i municipals propis. Gràcia aleshores era orgullosa d'ocupar el segon lloc de la llista de les viles importants de la península ibèrica. La primera era Madrid —per això l'anomenaven la Villa y Corte—, després venia Gràcia amb la seva jeia vilatana, cofoia de viure desconnectada de Barcelona en tots els ordres».

Efectivament: Leandre Cervera va néixer el 13 d'agost de 1891, i no fou fins l'abril de 1897 que una Reial ordre estableix l'agregació a Barcelona dels pobles Sant Andreu, Sant Martí, Sants i Gràcia. (Horta no fou agregat fins a 1903 i Sarrià fins a 1921.)

La família de Leandre Cervera era originària del País Valencià —de la comarca dels Serrans—, de les viles d'Alpont i de Xelva, on l'àvia era la tia «Menescala» i l'avi, entès en les malalties del bestiar, era el ferrer del poble. El pare —Simon— ingressà voluntari al cos de cavalleria de l'exèrcit i acabà passant-se —en el curs de la tercera guerra carlina— a les tropes del pretendent carlí. Després de l'aventura militar, cursà una ràpida carrera de veterinari a Madrid i acabà exercint la professió a Gràcia; era el *senyor Simon*, el veterinari imprescindible. Casat amb Magdalena Astor, tingueren dos fills, Leandre, el científic, i Ernest —cinc anys més jove—, que fou un molt remarcable mestre de música.

Els estudis

Féu les primeres lletres i el batxillerat sense moure's del barri i el 1908 inicià els estudis de medicina, amb aquell *curso de ampliación*, el nom del qual ningú no sap el perquè. Un cop ja a la Facultat del carrer de Casanova —Leandre Cervera

en diu «la casa nova amb estris vells»—, el panorama era clarament de vergonya: de tots els catedràtics, l'únic que Leandre Cervera salva és el professor Miquel Arcàngel Fargas i Roca, «la figura excepcional que irradiava respecte i admiració», «l'únic que treballava amb seriositat i esperit científic». La resta eren «el més absurd verbalisme».

Fins que, un dia, Ramon Turró anuncià un curs de bacteriologia al Laboratori del Parc; Leandre Cervera i algun altre company s'hi van inscriure «freturosos de respirar un xic de ciència i de venjar-nos de les hores de reclusió mefítica a què l'obligatòria assistència a les aules de la Facultat ens tenia condemnats».

Aquest curs de Turró fou per al jove Cervera la descoberta d'un món que a partir d'aleshores seria el seu i del qual ja no es mouria. De tal manera s'identificà amb aquell medi, que l'any 1914, abans d'haver acabat la llicenciatura de medicina, publicà a *Treballs de la Societat de Biologia* un estudi sobre la «Dissociació auríclulo-ventricular pel iodur potàssic».

També sense haver acabat la carrera de medicina, «per donar satisfacció al pare» —segons diu ell— es matriculà com a alumne lliure a l'Escuela Especial de Veterinaria de Saragossa, i l'any 1911 ja tenia el títol de veterinari.

A la Facultat de Medicina, ja en els primers cursos (el 1910) començà a treballar com a assistent en el Departament de Fisiologia, al costat de Jesús Maria Bellido. I, «des d'aquell moment» —deia Cervera, molts anys després, en un article que titulà «Enyorança del doctor Bellido»— «la meva relació amb ell no s'interrompé fins que els atzars adversos de la vida se l'endugueren». L'any 1914 acabà la carrera.

L'any 1912 havia entrat a treballar a la Casa Provincial de Caritat en qualitat de «practicante meritorio de medicina», ascendí a «practicante supernumerario» (amb un sou de vint pessetes mensuals) i, finalment, quan just acabava la carrera de medicina, l'elevaren a «practicante numerario».

Ja metge

És clar, però, que el lloc de treball de Leandre Cervera no era la Casa de Caritat: era el Laboratori Municipal del Parc, al costat de Turró, i era la Càtedra de Fisiologia, al costat de Bellido i d'August Pi i Sunyer, que, de retorn de Sevilla, s'havia fet càrrec de suplir Ramon Coll i Pujol, ja en una penosa decrepitud.

L'any 1968, en una sessió d'homenatge a Cervera que la Societat de Biologia va retre a la seva memòria, l'endocrinòleg Miquel Taverna i Torm es referia al «mestratge de la figura egrègia de Pi i Sunyer i la *paternalitat* del professor Bellido» en l'aprenentatge que Leandre Cervera féu de «les beceroles científiques».

Just acabada la carrera, el 28 de desembre de 1914, fou nomenat ajudant honorari del laboratori de la Càtedra de Fisiologia, quan encara el titular era Coll i Pujol; però, només al cap d'uns mesos —l'octubre del 1915—, rebia el mateix no-

menament honorari de part del nou titular, August Pi i Sunyer. L'honor d'aquests càrrecs i els ensenyaments que en derivaven eren la seva única preuada compensació, ja que en una universitat de pressupostos miseriosos els càrrecs d'ajudant o d'assistent eren de caràcter gratuït.

En aquest medi, Leandre Cervera conegué altres joves amb inquietuds i amb ells establí una permanent amistat: Pere Domingo, Rossend Carrasco i Formiguera, Francesc Duran i Reynals o Manuel Dalmau, per exemple. Cursà les assignatures de doctorat i, el 15 de març de 1918, presentà —a Madrid, és clar— la tesi; el treball tractava de la secreció interna del pàncrees i el seu excitant humoral.

«Gràcies a la força animadora de Bellido» —diu Leandre Cervera— molt aviat anà rebent mostres de confiança de part dels mestres. Per exemple, la de l'any 1919: la Junta para Ampliación de Estudios —fundada el 1907 i presidida per Ramón y Cajal— i la Institución Cultural Española de Buenos Aires invitaren August Pi i Sunyer a donar divuit lliçons a la Universitat de la capital argentina sobre mecanismes de correlació fisiològica. Aquest contracte anava acompanyat d'un altre —de les mateixes institucions— per a Leandre Cervera, que s'hauria d'ocupar de les pràctiques complementàries a les lliçons de Pi i Sunyer.

Durant aquesta estada a l'Argentina —i també a l'Uruguay— Cervera col·laborà i establí bona amistat amb Bernardo Houssay —que l'any 1947 rebria el Premi Nobel de Medicina i Fisiologia—, amb el qual arribarien a publicar el 1920 treballs conjunts als *Comptes Rendus* de la Societat de Biologia de París.

Un altre dels resultats d'aquest viatge és el matrimoni, el 24 de maig de l'any 1920, de Leandre Cervera amb Rosario Pino Ortega.

L'any 1921, Cervera rebé l'ofrena oficial argentina del càrrec de professor de fisiologia a la Facultat de Ciències Mèdiques de Córdoba. Leandre Cervera s'havia identificat massa amb Pi i Sunyer i Bellido i amb la seva contribució a una obra que començava a dignificar les ciències biològiques del país; no podia absentar-se'n i, és clar, no acceptà l'ofrena.

Les múltiples ocupacions

Cervera no havia oblidat que, a més de metge, era veterinari. Els anys 1915 i 1916 publicà diversos treballs a la *Revista Veterinaria de España*, a la *Revista de Higiene y Sanidad Pecuarias* i a la revista *Agricultura*, de l'enginyer de la Mancomunitat August Matons; els temes que Cervera hi tractava eren molt diversos: la febre tifoide en el camp, les ferides entre els pagesos, la manera de conèixer la ràbia, l'electrocardiografia en els animals, els efectes anabòlics i catabòlics de certes substàncies sobre el cor, anticossos, immunitat, etc. L'any 1923 publicà una monografia sobre *La fisiologia dels animals domèstics*. I l'any 1928 col·laborà en la redacció del *Diccionario de agricultura, zootecnia y veterinaria*, que dirigia també l'enginyer Matons.

Però en aquest camp, és destacable sobretot la presentació que féu de la ponència «Organització dels estudis de veterinària a Catalunya» en el Segon Congrés Universitari Català, el de l'any 1918; les barreres que el país contínuament ha hagut i continua havent de vèncer són la causa que aquests estudis, amb caràcter universitari, no fossin realitat fins a 1982, seixanta-quatre anys més tard de la proposta de Leandre Cervera.

També l'any 1918, durant la Guerra europea, Leandre Cervera fou pensionat per la Mancomunitat de Catalunya per a estudiar *in situ* l'epidemiologia i la profilaxi de la grip en el front aliat.

I és que Leandre Cervera era a tot arreu. A iniciativa de la Secció de Ciències de l'Institut i amb la intenció d'enfortir les relacions amb els científics europeus, l'Institut i el Consell de Pedagogia havien organitzat uns cursos monogràfics d'alts estudis i d'intercanvi als quals participaren científics de París, Roma, Zuric, Munic, Grenoble (A. Balcells i E. Pujol, *Història de l'Institut d'Estudis Catalans*, vol. I, p. 154). Dels de «la casa» hi fou invitat, entre d'altres, Leandre Cervera, que l'any 1915 arribà a dictar-hi deu lliçons sobre la tècnica de la vivisecció; només feia un any que havia acabat la carrera i era un dels integrants del primer equip de professors d'aquests cursos d'alts estudis.

I també era a l'Escola d'Estiu que organitzava el Consell de Pedagogia de la Mancomunitat, i a l'Escola Superior d'Agricultura, i al curs d'Humanitats i cultura general per a obrers depenent de l'Escola del Treball, i a un curset d'educació sexual a l'Ateneu Enciclopèdic Popular del carrer del Carme, i als Estudis Universitaris per a Obrers, i a l'Escola Oficial d'Infermeres de la Generalitat, i segurament encara a d'altres bandes.

En aquestes activitats i com a exemple del gran respecte que aquells anys se sentia per la cultura, al costat de Leandre Cervera hi participaven els mestres més competents de cada matèria, conscients que portar la cultura a totes les capes de la societat era el bon camí. Així, i com a exemple, als cursos de l'Ateneu Enciclopèdic Popular hi havia August Pi i Sunyer, el canonge Carles Cardó, Emili Mira, Eduard Toda, Pere Bosch i Gimpera, Frederic Duran i Jordà i Jeroni de Moragas; i als Estudis Universitaris per a Obrers, Jaume Serra i Húnter, Joaquim Xirau, Jaume Vicens Vives, Ambrosi Carrion i Rafael Campalans.

Però els llocs on trobem Leandre Cervera permanentment i preferentment són la Facultat de Medicina, el Laboratori del Parc i la Societat de Biologia de Barcelona.

La Facultat de Medicina

Ja hem esmentat la tutela que Bellido exercí sobre Cervera i la confiança que li tenia, una confiança que compartia Pi i Sunyer, a l'extrem que quan aquest es desplaçava a Madrid per obligacions del càrrec de diputat a Corts —ho fou des

de 1916 fins a 1923, per Figueres—, Leandre Cervera, més d'una vegada, fou encarregat de suplir-lo. I quan Bellido ocupà la Càtedra de Terapèutica (això ja era l'any 1930) i s'esforçà per donar expansió clínica a l'assignatura i obtingué amb aquesta finalitat un departament a l'Hospital, Carrasco i Formiguera fou l'encarregat de la secció de diabetologia i nutrició i Leandre Cervera de la d'endocrinologia, a més de tenir també al seu càrrec l'ajudantia de classes pràctiques. Aquesta organització es mantingué durant setze anys.

La Càtedra de Fisiologia d'August Pi i Sunyer —sempre amb la col·laboració de Bellido—, i sobretot quan a partir de 1920 la Mancomunitat contribuí al seu manteniment i quedà convertida en Institut de Fisiologia, és un dels exemples més brillants d'escola universitària de tots els temps. La seva presència i la seva nombrosa participació activa en tots els congressos internacionals de l'especialitat n'és una clara demostració. És clar, Leandre Cervera fou sempre un dels integrants d'aquesta representació; encoratjat per Jesús Maria Bellido, assistí als congressos internacionals de Fisiologia de París (1920), d'Edimburg (1923), d'Estocolm (1926), de Boston (1929) i de Zuric (1938), amb presentació de treballs als d'Estocolm i de Boston.

El 1932 el Congrés Internacional tingué lloc a Roma, i Leandre Cervera no hi assistí «com un vot a favor de la llibertat imperiosament cohibida a Itàlia», explica Josep Alsina i Bofill.

Si diem que el Laboratori de Fisiologia de la Facultat —després Institut de Fisiologia— era una escola exemplar, és perquè els mestres —Pi i Sunyer i Bellido— eren un estímul constant. Pel que fa a la inquietud i l'esperit de treball, predicaven amb l'exemple, i els col·laboradors, per tant, no estaven mai inactius. Només cal mirar l'índex d'autors dels primers volums dels *Treballs de la Societat de Biologia*, que en aquells anys era la publicació que majoritàriament recollia els fruits de la incessant recerca; al costat de Pi i Bellido, hi ha els professors Jaume Peyrí, Pere Nubiola, Antoni Trias, Gustavo Pittaluga, el pare Jaume Pujiula i fins Pedro Ramón y Cajal, però també hi ha —i molt sovint— Manuel Dalmau, Rossend Carrasco i Leandre Cervera.

Cervera, clarament orientat cap a l'estudi de les glàndules de secreció interna —una especialitat que just estava sortint de les beceroles—, treballà sobre la malaltia de Simmonds, l'hipertiroïdisme, les hipofisopaties, la diabetis, la lipodistròfia, la criptorquídia, etc., i sobre qüestions de veterinària, com ara l'hemoglobinúria bovina, la curarització, els ferments proteolítics, etc.

D'entre les publicacions de Cervera sobresurten les seves col·laboracions amb les «Monografies Mèdiques», que dirigí Jaume Aiguader. Justament fou ell qui, l'any 1926, encapçalà la col·lecció: el número 1 de «Monografies Mèdiques» és *Fisiologia i patologia de les glàndules endocrines*, que, en aquell temps, era decididament un text bàsic. Després, dels anys 1932 i 1933, pertanyen també a Leandre Cervera el número 57, *Terapèutica general de les malalties endocrines*, i el 73 i el 76, *La pubertat normal* i *La pubertat patològica*.

La seva evident autoritat científica fou reconeguda per l'Acadèmia de Medicina de Barcelona, que el dia 9 de juliol de 1933 el rebé com a membre numerari; el discurs d'ingrés duia per títol *De l'opoteràpia a l'hormonoteràpia, 1917-1933*.

Fou contestat —no podia ser altrament— per Jesús Maria Bellido, el seu valedor. L'endocrinòleg Miquel Taverna, que considera Cervera un dels pioners de l'endocrinologia a Catalunya, diu que «a la llum dels seus treballs, crec que l'endocrinologia fou la més gran de les seves inquietuds, de les seves activitats i dels seus amors».

Aquestes activitats de Leandre Cervera motivaven molt sovint contactes internacionals amb biòlegs de la Societat de Biologia de París i, especialment, amb col·legues occitans —principalment Ismael Girard i Camil Soula, tots dos de Tolosa de Llenguadoc—; el 1920 aquestes col·laboracions —i potser l'estada de Cervera, l'any 1918, al front de guerra aliat— decidiren el Ministeri francès d'Instrucció Pública i Belles Arts a nomenar-lo *officier d'Académie*.

La Societat de Biologia de Barcelona

La Societat, creada el 1912, així que inicià la publicació de *Treballs* l'any 1913 inserí Leandre Cervera en la curta llista dels seus membres. Encara no era metge, però sí veterinari, i hi figurava al costat dels mestres. Ell mateix se n'estranya; diu: «gràcies a la força animadora de Bellido, vaig veure'm inscrit en la primera llista de membres de la Societat de Biologia».

Quan el primer president de la Societat, August Pi i Sunyer, encara ocupava el càrrec, l'any 1915, Leandre Cervera fou elegit secretari general; mantingué aquest càrrec fins a 1919. A partir de 1935 i durant més de vint-i-cinc anys en fou el president; però aquesta és tota una altra història, que ja considerarem més endavant.

Durant la presidència de Cervera, la Societat de Biologia inaugurà nous locals. Havia viscut des de la creació, encongida com tot l'Institut, en el Palau de la Generalitat, i havia de celebrar les seves sessions ara al Laboratori del Parc, ara a la Facultat de Medicina. Des de 1931, que l'Ajuntament de Barcelona havia fet cessió de la Casa de Convalescència a l'Institut, la circumstància havia canviat, però havia calgut fer una severa restauració de l'edifici i l'adaptació al nou emplaçament. No fou fins al 15 de maig de 1935 que tingué lloc la inauguració; Leandre Cervera havia encarregat la primera conferència dels nous locals al biòleg Charles Achard (1860-1941), el president de la Societat de Biologia de París, i aprofità unes paraules introductòries per recordar els orígens de les relacions amb els biòlegs parisencs. Digué:

> Però la Societat de Biologia no podia pas circumscriure la seva difusió cultural als límits estrictes del nostre idioma i és per això que cercà de bell començament una expansió més ampla. Ara, justament fa una vintena d'anys que, moguts per aquest propòsit foren iniciades i perfectament reeixides unes

relacions amb la Societat de Biologia de París per tal d'aprofitar els avantatges que podia oferir-nos l'enorme expandiment dels seus *Comptes Rendus*. (*La Medicina Catalana*, núm. 21, p. 712)

L'Escola d'Agricultura

La doble especialitat de Leandre Cervera —mèdica i veterinària— féu que les seves ocupacions es desenvolupessin també en aquests dos camps. Per una banda, la Mancomunitat li confià la direcció del laboratori de bacteriologia dels Serveis Tècnics d'Agricultura, la branca de Ramaderia, càrrec del qual fou destituït per la dictadura.

Pel que fa a la docència, fou professor de fisiologia a l'Escola d'Agricultura de la Mancomunitat. El 12 d'abril de 1924 el senyor Darius Romeu, baró de Viver, féu públiques unes equívoques insinuacions respecte a l'actuació de l'Institut d'Estudis Catalans i el Laboratori de Psicologia Experimental que dirigia el psicòleg belga Georges Dwelshauvers i mantenia contactes amb el Laboratori de Psicologia de la Sorbona. Parlava d'unes activitats «recreativas» i deia que el Laboratori «en lugar de desarrollar la cultura de nuestro país, sirve para completar la de otro país extranjero» i acusava el Laboratori i l'Institut d'«invertir sumas importantes en tales investigaciones por profesores extranjeros y cuyos resultados ven la luz pública en otra nación». El director Dwelshauvers féu pública una resposta a la qual s'adheriren diversos professors de les Escoles de la Mancomunitat —Pompeu Fabra, Pau Vila, Carles Riba, entre d'altres— i a la qual se sumaren més de cent altres professors. Tots reberen una carta en la qual se'ls avisava que «si no rectifica retirando la firma se le entenderá *ipso facto* destituido». Les signatures ja eren cent trenta-cinc quan el president de la Mancomunitat de la dictadura, Alfons Sala, trameté a cada un dels signants una nota que acabava amb les paraules «queda Vd. destituido». Alsina i Bofill comenta l'actitud dels professors signants i diu que «saberen defensar amb el propi sacrifici el prestigi de la nostra intel·lectualitat i els drets de les nostres essències espirituals».

L'Escola del Treball, la de Bells Oficis, la de Bibliotecàries, la d'Estudis Normals, la d'Infermeres, la d'Estudis Comercials, l'Escola Montessori, el Laboratori General d'Assaigs, el Consell Tècnic de Pedagogia i l'Escola Superior d'Agricultura —de la qual eren els signants Carles Pi i Sunyer, Pius Font i Quer, Pere González i Leandre Cervera—, totes, quedaren desmantellades, i foren inútils les peticions de readmissió que feren alguns dels que no havien signat i les protestes estrangeres, la de Camil Soula i d'Ismael Girard de Tolosa, per exemple.

El 30 d'agost de 1930, un cop foragitat el general Primo de Rivera, Leandre Cervera fou nomenat professor de ramaderia i d'indústries derivades de l'Escola d'Agricultura.

La Medicina Catalana i més textos

Sense cap mena de dubte, on Leandre Cervera demostrà, alhora, la seva inquieta capacitat d'organització, les seves qualitats de coneixedor de la llengua i la possessió d'abrandats ideals fou en la revista *La Medicina Catalana*. En va ésser creador, director i redactor en cap, en va ésser l'ànima i el motor.

El primer número aparegué el dia 15 d'octubre de 1933: era *La Medicina Catalana: Portantveu* [*sic*] *de l'Occitània Mèdica*. Comença amb una interrogació: «Què opineu del català, llengua científica?». Diu que l'opinió de la revista «és sobreentesa», que «fervorosament enamorada de la llengua nostra, ha volgut que precisament la primera pàgina constituís un homenatge a la llengua viva de Catalunya en la persona del seu recreador i regenerador il·lustre, el Mestre Pompeu Fabra». A continuació, hi ha un «mapa de les Terres de Llengua d'Oc» que inclou «dels confins de l'Albèrnia a l'extrem de les terres de València», amb les Illes i l'Alguer, i unes paraules en defensa del català com a llengua d'expressió científica degudes a Manuel Corachan, Leandre Cervera, Jesús M. Bellido, August Pi i Sunyer, Jaume Peyrí, Josep Roig i Raventós i Pere Gavarró.

La revista seguí un ritme d'aparició mensual fins a l'agost-setembre de 1938 (el número 59-60) i en el Consell de Redacció, a més de metges de Catalunya, València, les Illes i el Rosselló (Jordi Baillat), n'hi havia de Bordeus, Tolosa (Girard i Soula), Montpeller (Rumbaud), Marsella (Romieu), Llemotges (Verger) i Clarmont d'Alvèrnia (Castaigne i Dodel). D'aquesta manera —com reconegué Camil Soula, de Tolosa— els metges occitans, gairebé oblidats pel centralisme francès, adquirien protagonisme i disposaven d'un òrgan d'expressió. Cervera deia que, amb la revista, havia emprès una croada d'agermanament entre els confrares de llengua catalana i els de llengua occitana.

La Medicina Catalana publicà, amb regularitat, números monogràfics sobre temes de gran interès pràctic, com ara anèmies, vitamines, heredolues, etc. Hi col·laboraren la gran majoria dels metges més qualificats del país: Corachan, Nubiola, Pi i Sunyer, Pedro Pons, Francesc Gallart, Josep Trueta, Lluís Sayé, Joaquim i Antoni Trias, etc., i un gran nombre de joves metges amb inquietuds, com Alsina i Bofill, Pere Calafell, Jordi Guasch, Jaume Pi-Sunyer i Bayo, Moisès Broggi, Duran i Reynals, etc. Tot, absolutament tot, era el resultat de la dedicació de Leandre Cervera; Alsina i Bofill ens contava la perseverança i la capacitat de seducció amb què Cervera feia periòdiques visites al Servei de Ferrer Solervicens de l'Hospital Clínic —del qual Alsina i Bofill era adjunt— a fi d'obtenir les col·laboracions que havien de permetre l'aparició regular de la revista.

El poeta J. V. Foix, el dia 1 de novembre de 1935, publicà a *La Publicitat* un article titulat «El catalanisme és una cultura». Hi deia:

> Entre les realitzacions de caràcter editorial més recents radicalment compromeses, entre les manifestacions del catalanisme cultural cal remarcar l'edició de la revista mensual *La Medicina Catalana*. Tot allò que, tradicionalment, és considerat com una de les tasques acomplertes pensant en Catalunya, intel·ligència entre els millors, eclecticisme pràctic, amor de la qualitat, exigència científica, solvència professional ha estat tingut en compte. I com a complement, l'ambició d'irradiar, en l'ordre ètic, i la correcció lingüística i tipogràfica en l'ordre estètic.

És impossible de fer un elogi més gran d'una revista; i més d'acord amb la sensibilitat i els sentiments de Leandre Cervera.

Menys ressò tingué la revista *Ciència* —del consell de redacció de la qual Cervera formà part—, que, dirigida pel perit químic Ramon Peypoch i iniciada el 1926, mantingué la publicació fins al 1933.

Leandre Cervera tenia temps per a tot: amb un estil net, expressiu, vivaç, ric de lèxic i gramaticalment correctíssim —segons constatava Alsina i Bofill—, publicà tres assaigs a la *Revista de Catalunya*: un, «Al marge de l'epistolari i dietari íntim de Cristòfor de Domènec»; un altre, «Panaït Istrati», sobre el novel·lista francès d'origen romanès, i el tercer, «Les vies de la popularitat en literatura». Era un conferenciant agut i, sobretot, d'intenció formativa o crítica; en són un exemple «Cultura i bibliofàgia» o «L'escomesa dels literats i la resposta dels metges». La revista *Ressorgiment*, de Buenos Aires, el setembre de 1964, en un article necrològic d'homenatge, recordava que «durant la dictadura de Primo de Rivera, alternava els estudis científics amb els articles polítics i socials. Foren nombroses les seves conferències adreçades especialment a les masses populars, obreres i de classe mitjana, on tractava temes de cultura general i de vigorització de la consciència democràtica».

O el diari *La Nau*, d'Antoni Rovira i Virgili, publicava un parlament que Leandre Cervera havia pronunciat a Sitges amb el títol «El meu llibre». Hi deia contundències com ara «un enfarfec de literatura academicista farà pobles idiotament anodins i una literatura descordada farà pobles bandarres i cínics». També *La Nau* publicà, de setembre a desembre de 1929, uns articles —*Carnet de viatge*— que Leandre Cervera anava escrivint durant l'anada al Congrés de Boston, que s'amplià amb visites a Plymouth, Nova York, les cascades del Niàgara, Albany, Ontàrio, Montreal i Toronto.

De la seva àmplia obra escrita, potser la més llegida és la biografia de Ramon Turró, el seu primer mestre. La Llibreria Catalònia publicà, dintre d'una col·lecció que anomenava «Quaderns Blaus», *La nostra gent*, petites biografies de catalans il·lustres; la quarta que aparegué fou la del *Dr. Turró*, de Leandre Cervera. És escrita, més que amb simpatia envers el personatge, amb una viva devoció; Cervera l'acaba el mes de febrer de 1926 —quatre mesos abans de la mort de Turró, un Turró malalt, retirat a Sant Fost— amb aquestes paraules:

> Del talent formidable d'aquest gran home, que a desgrat dels anys i de les malalties que malmeten el seu cos, conserva la vigoria mental immarcescible, té dret Catalunya a esperar-ne molt encara.

Els congressos, del Primer al Novè

El 5 de juliol de 1936, Leandre Cervera parlà per Ràdio Barcelona; digué:

> Quan l'any 1913 uns metges barcelonins tingueren la feliç idea d'organitzar el Primer Congrés de Metges de Llengua Catalana, fou iniciada una de les obres més eficients per a arribar a la concreció d'aquella Catalunya que ha estat el somni dels patriotes. Del 1913 ençà, si fem excepció d'aquells set anys oprobiosos que una dictadura féu emmudir totes les nostres manifestacions de l'esperit...

Parlà de la constitució de l'Associació General de Metges de Llengua Catalana, la que tindria cura de l'organització dels congressos

> i a l'ensems seria encarregada d'una tasca constant a favor de la catalanització de la vida mèdica nostrada en tots els seus aspectes, des de la manifestació verbal fins a l'escrita, des de la tarja de visita, la recepta i el rètol anunciador, fins el llibret, la recepta i el llibre.

Leandre Cervera, és clar, fou present en tots els congressos, des del Primer, de l'any 1913 —inscrit com a veterinari perquè encara no era metge—, fins al Novè, el de Perpinyà, el mes de juny de 1936. En aquest Congrés, per acció i gestió personals de Cervera, hi acudí una important representació de metges occitans. Si ja s'havia celebrat un congrés a Mallorca (el 1932) i se n'acabava de celebrar un al Rosselló, era obligat de programar el següent a València, i així es féu i així ho anunciava Cervera en aquell parlament de Ràdio Barcelona:

> El gran èxit de Perpinyà ens fa creure que, l'any 1938, quan ens trobem abraçats amb els germans de València, de Mallorca i del Rosselló al peu del monument a les llibertats valencianes que s'alçarà a Xàtiva, a la manera d'un crit de resurrecció, es farà més comprensible als nostres, i també als altres, la vastitud de les terres de parla catalana.

Però el Desè Congrés no tingué lloc l'any 1938 —sinó el 1976— ni els congressistes es reuniren a València, sinó a Perpinyà, com una represa de la sèrie allí on havia quedat interrompuda.

La ciutat, la πόλις

Leandre Cervera, «l'home que fou un inconformista recercador de la veritat a ultrança, que albergava un cor amb una passional afecció que li donava un vernís d'aparent sectarisme, que s'imposà una ètica de cultura per predicar-la als qui el voltaren com a ideal de convivència, diàleg i respecte» —segons digué Jaume Valero i Ribas en el record que li dedicà la Societat de Biologia—, aquest home no podia mantenir-se al marge dels vaivens que el país vivia, vaivens d'ordre ben divers.

Ja hem vist la seva recta actitud en l'afer Dwelshauvers; el maig de 1934, doncs, tornà a mostrar la seva adhesió a dues altres qüestions ben allunyades, totes dues, dels exabruptes del baró de Viver. Una donà lloc a un manifest titulat «Per la conservació de la raça catalana» que signaren Leandre Cervera, Josep Maria Batista i Roca, Jesús M. Bellido, Pompeu Fabra, Francesc Maspons i Anglasell, Emili Mira, Jaume Pi-Sunyer, Ermenegild Puig i Sais, Josep Serra i Ràfols, fins a un total de divuit intel·lectuals. La preocupació derivava de dos factors: la davallada demogràfica a Catalunya i «la immigració forastera difícilment controlable». El manifest demanava que «biòlegs, higienistes, antropòlegs, historiadors, demògrafs, economistes, sociòlegs i juristes» col·laboressin «en aquesta tasca humanitària i patriòtica d'assentar les bases científiques d'una política catalana de població». I se suggeria la constitució d'una Societat Catalana d'Eugènica [*sic*].

L'altre manifest feia referència a «Les relacions entre Catalunya i Mallorca» i era signat per intel·lectuals catalans i mallorquins: Pompeu Fabra, Guillem Forteza, Nicolau d'Olwer, Josep Sureda i Blanes, Ventura Gassol, Maria Antònia Salvà, Lluís Millet, Guillem Colom, Francesc Maspons i Anglasell, Antoni M. Sbert, Pau Vila, Emili Darder, Agustí Duran i Sanpere, Joan Estelrich, Leandre Cervera, i fins a trenta-vuit. El manifest considerava que «potser ha arribat l'hora de fer quelcom eficaç per estendre a tot el poble la consciència de la unitat de sang, de llengua i de cultura que a una i l'altra riba de la Mediterrània ha de suscitar dins tots els ordres de l'esperit la mateixa florida que, com una penyora, ha suscitat ja dins el camp de les lletres». Acabava demanant «la col·laboració i l'ajut» a les corporacions públiques, a «totes les entitats animades pels ideals de Renaixença i a tots els devots i patrocinadors de la nostra espiritualitat».

Però, per a Leandre Cervera, no n'hi havia prou amb manifestos, calia una acció política directa. L'any 1922, com a resultat d'una Conferència Nacional Catalana, fou creat un nou partit polític, Acció Catalana, que presidí Jaume Bofill i Mates, amb Nicolau d'Olwer i Rovira i Virgili com a vicepresidents i Leandre Cervera com a secretari. L'any 1930, els membres més esquerrans de la formació —encapçalats per Rovira i Virgili i Leandre Cervera— se separaren del partit per

a constituir un nou grup, Acció Republicana de Catalunya, que com a partit independent tingué una vida curta; el març de 1931 es fusionà amb Acció Catalana —que ja havia afegit l'adjectiu *Republicana* a la seva denominació— per formar el Partit Catalanista Republicà, que, tot i que participà el 1932 en la redacció de l'Estatut de Núria, no tingué massa influència, des de la creació d'Esquerra Republicana, en els esdeveniments polítics del país.

L'esfondrament

Leandre Cervera continuà publicant *La Medicina Catalana* durant la guerra; el número 35-36, doble, correspon a agost-setembre de 1936. Inclou una nota que diu: «Lector amic: Els que fem "La Medicina Catalana" et preguem de remarcar l'esforç que haurà representat posar avui aquest número a les teves mans! De la nostra banda, no mancarà en el futur cap sacrifici. Vulgues tu col·laborar, també, amb la teva adhesió». I, efectivament, els que feien *La Medicina Catalana* —o sigui, Leandre Cervera— es desvisqueren i un número doble de la revista, cada dos mesos, continuà arribant als lectors, sempre amb el mateix interès, sempre amb col·laboracions de qualitat: el tractament de les ferides per arma de foc, de Moisès Broggi; el tractament de les fractures de guerra, de Josep Trueta; la tisiologia a Catalunya, de Josep Cornudella; l'assistència psiquiàtrica a Catalunya, de Salvador Vives; els serveis de transfusió en temps de guerra, de Manuel Miserachs; la determinació del glutatió, de Cèsar Pi-Sunyer; el tractament de la diftèria, de Roig i Raventós, o els infants refugiats a Catalunya, de Pere Calafell. Fins que el número d'agost-setembre de 1938, el 59-60, tancà la col·lecció.

I fins que el gener de 1939 ho tancà tot; ho trencà tot. August Pi i Sunyer i els seus fills, Jesús Maria Bellido, els germans Trias i Pujol, Josep Trueta, Carrasco i Formiguera i un llarguíssim etcètera s'exiliaren. Leandre Cervera s'exilià sense deixar Barcelona, en un rotund exili interior.

Taverna i Torm explica que, els anys quaranta, fou creada una Asociación de Endocrinología dintre de l'Academia de Ciencias Médicas —denominacions imposades per les autoritats de l'època— i que Leandre Cervera féu «renúncia llargament i definitivament mantinguda a l'oferta i els precs insistentment repetits que acceptés la presidència» de la nova entitat. «Home de conviccions fermes i sinceres no volgué [...] ocupar un càrrec [...] mentre no pogués portar-lo amb tota la llibertat i del tot d'acord amb els seus sentiments més íntims.»

Amb el radiòleg Torres i Carreras publicà a la revista alemanya *Strahlentherapie* un article sobre «Hypophysodystrophie mit Diabetes insipidus» i amb el seu fill Jordi Cervera i Pino, als *Archives Françaises de Pédiatrie*, un article que es preguntava «Existe-t-il un substratum endocrinien dans le sténose hypertrophique du pylore du nourrisson?». I prou; exiliats els seus companys i barrat el pas als

seus llocs de treball, abandonà tota activitat de recerca. El Tribunal Nacional de Responsabilidades Políticas, per haver estat membre fundador d'Acció Catalana Republicana, per haver-se «significado por sus ideas separatistas y haber mantenido relación con elementos marxistas y asimismo con los del Consulado ruso», el condemnà a «las sanciones de dos años de inhabilitación especial para cargos públicos y sindicales y al pago de tres mil pesetas».

L'Institut d'Estudis Catalans i la Societat de Biologia

La majoria dels membres de l'Institut eren a l'exili. L'any 1942, Ramon Aramon convingué amb Josep Puig i Cadafalch que calia reorganitzar l'Institut i amb aquest objectiu tingué lloc, el 17 d'abril, una reunió amb els únics membres que eren a la ciutat: Eduard Fontserè, Josep Maria López Picó i Puig i Cadafalch, que havia ofert el seu domicili com a lloc de la reunió. Ramon Aramon també hi era i actuà com a secretari; Jaume Massó i Torrents, malalt, s'havia adherit a l'acte. Era imprescindible el nomenament de nous membres: per a la Secció de Ciències, aquell mateix 1942, foren nomenats el botànic Pius Font i Quer, que acabava de sortir de la presó, i el geòleg Josep Ramon Bataller.

L'any 1946, Leandre Cervera fou nomenat membre adjunt; l'ofici que li ho comunicava —datat el dia 2 de març— era signat per Puig i Cadafalch, president de torn, i Ramon Aramon, secretari general. Hi deia frases ben lluny de la submissió, com ara la següent: «L'Institut d'Estudis Catalans, que ara menys que mai no pot deixar de servir els alts interessos de la ciència en el nostre país, per bé que es vegi privat d'actuar públicament...». El 4 de novembre de 1950 Leandre Cervera passà de membre adjunt a membre numerari.

Així, doncs, era membre de l'Institut i, alhora, president de la Societat de Biologia; des de l'any 1935, que la tràgica circumstància no era propícia a unes eleccions. Com a president de la Societat, el 28 de setembre de 1949, Leandre Cervera rebé del secretari de l'Institut la sol·licitud següent:

> Referent a la qüestió dels materials de la Societat de Biologia, filial de la Secció de Ciències, sostrets de la Facultat de Medicina, em va indicar [Puig i Cadafalch] que us pregués que volguéssiu redactar, d'acord amb el professor Eduard Fontserè, president de la Secció de Ciències, un esbós de l'ofici que cregueu convenient que la Presidència de torn trameti al Degà de la Facultat de Medicina per tal d'intentar evitar que aquells materials siguin destruïts.

L'ofici al degà va fer tard o a la Facultat de Medicina el dipositari d'aquells materials féu com si sentís ploure, el fet és que tota l'edició del volum XVII del *Treballs de la Societat de Biologia*, que aplegava les comunicacions presentades en les sessions celebrades l'any 1935, havia estat destruïda. Aquest era l'urc i la in-

tolerància de l'ocupant del país, una intolerància, però, que no es va sortir amb la seva, per exemple, amb el *Diccionari de medicina*, «el diccionari Corachan» —en l'elaboració del qual també Leandre Cervera havia participat—, que, enllestida l'edició a mitjan 1936, fou salvada en un amagatall secret i repartida amb cautela entre les persones de confiança provada talment com si es tractés d'una publicació subversiva.

La Societat de Biologia de Barcelona, junt amb l'Associació General de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, havien convocat un concurs internacional de treballs sobre la figura de Ramon Turró, a fi de commemorar el desè aniversari de la seva mort; la relació dels treballs premiats es féu pública a Perpinyà en els actes del Novè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, el juny de 1936; la Societat de Biologia, en una inactivitat forçada, no havia tingut l'ocasió d'editar els treballs i, a petició de Leandre Cervera, fou l'Institut qui en féu la publicació, i també a cura de Leandre Cervera, «davant ja del vint-i-cinquè aniversari del traspàs del Mestre i a les envistes del centenari de la seva naixença». Aquest *Homenatge a Ramon Turró* (Barcelona, 1950) forma part dels *Arxius de la Secció de Ciències* i conté, a més dels treballs premiats, vint pàgines degudes a Cervera, irrefrenable —parlant o escrivint— quan el tema era Ramon Turró.

L'Institut —com una manifestació externa de la seva permanència i del poc cas que feia de les traves— decidí de continuar publicant anualment el seu *Cartell de premis*, de continuar editant ben dignament les seves publicacions i de continuar celebrant la seva Festa Anual. Una nota de Ramon Aramon a Leandre Cervera li comunica «que la festa de Sant Jordi se celebrarà el 27 d'abril, a la nit i que cal dur esmòquing»; i això que la reunió tenia lloc en la clandestinitat.

L'any 1952, l'habitual conferència de la Festa Anual fou encarregada a Leandre Cervera; i el dia 23 d'abril, «privadament» i «a la nit», llegí el seu discurs sobre *Letamendisme i unitat psicosomàtica*. Com a mostra de la manera de ser del conferenciant, bastaran un parell de frases de la conferència:

> Sempre m'han encisat els espectacles de capgirament i de trencadissa promoguts per les joventuts afavorides, per voler dels déus, amb un fort neguit espiritual, car els abrandaments de la joventut inconformista són indispensables a la bona marxa del progrés dels pobles. Per a assegurar el feliç retorn als millors punts de partida cal, gairebé sempre, enderrocar les baluernes bastides pels academismes decadents.

Aquestes paraules eren la preparació a la subsegüent lapidació del letamendisme d'un Letamendi que ja declinava.

Tot i la singularitat d'aquest discurs de Festa Anual, el doctor Cervera de la màxima emoció el vam poder escoltar el 12 d'abril de 1954 a la llar de Josep Puig i Cadafalch. Josep Trueta era de pas per Barcelona i, com en una sessió de la So-

cietat de Biologia, hi dissertà sobre el criteri modern en l'epidemiologia i la patologia de la poliomielitis. Dels antics membres n'hi havia pocs; dels absents, molts eren a l'exili, d'altres havien mort i d'altres —sembla mentida— simpatitzaven amb la circumstància o li eren respectuosos o tenien por de fer-la enfadar. Hi havia joves, molts joves, com una invitació a l'esperança.

Leandre Cervera «com a membre de la Secció de Ciències de l'Institut d'Estudis Catalans i com a president "esporul·lat" de la seva filial —la Societat de Biologia de Barcelona—» obrí l'acte amb unes paraules patètiques: llegí la llista dels membres de la Societat que els anys se n'havien endut i manifestà el desig «de veure, un dia, tots els qui tenen encara ací llur esperit reintegrats materialment a les tasques circumstancialment col·lapsades».

Semblava que, després d'aquesta sessió, la Societat ja abandonaria el seu forçat emmudiment i no fou així; calia, molt cautelosament, contactar amb joves metges i joves biòlegs a fi d'aconseguir que la Societat tingués realment un cos. I, a més, hi havia un gran respecte per al president Cervera, que ja no era el combatiu Cervera de *La Medicina Catalana* ni la salut li permetia aventures.

Una mica de tot

Leandre Cervera, l'any 1939, desapareguda la seva Escola d'Agricultura, escombrat barroerament l'Institut de Fisiologia i vetades les seves possibilitats de cursos, conferències i publicacions, havia quedat sense cap de les seves fonts d'ingressos; i calia viure. Sort n'hi hagué —com en més d'un cas semblant— dels laboratoris farmacèutics; treballà al Laboratori Fher i hagué de complir una estúpida llei dels dictadors: inscriure's, en qualitat de «técnico», al Sindicato de Industrias Químicas, Sección Industrias Farmacéuticas, de la Central Nacional Sindicalista. Aquesta vexant formalitat es produí el dia 18 d'abril de 1939, la qual cosa invalida la informació donada per la GEC de la seva anada a l'exili.

A la Real Academia de Medicina, com que era governada per bona gent, el dia 6 de febrer de 1951 el nomenaren acadèmic honorari.

Eren uns temps en què calia aferrar-se a les petites coses, a les escasses hores positives; amb els amics, només hi havia una conversa, sempre al voltant del «fins quan?». I amb els amics exiliats la relació era sempre el record o el desànim, més o menys disfressat. Josep Trueta, per exemple, el 2 juliol de 1948 escriu a Leandre Cervera: «Més d'una vegada he recordat amb satisfacció que la tècnica quirúrgica que ha estat acceptada com a tractament sistemàtic a la guerra suara acabada, fou primerament descrita en català a la nostra *La Medicina Catalana*». O Carrasco i Formiguera, per exemple, li escriu des de Mérida, Veneçuela, el 29 de setembre de 1948, «em faig la il·lusió de seguir fent-me la il·lusió, com als temps de Barcelona, de fer alguna cosa de recerca».

Eren uns temps en què les persones amb algun càrrec, amb alguna responsabilitat —petita o grossa—, actuaven sobretot per complaure l'amo. L'any 1948, Alexander Fleming visità el vell Hospital Municipal d'Infecciosos de Barcelona; sembla que en la decisió de Fleming d'acceptar la invitació, Josep Trueta hi tingué alguna influència. I Josep Trueta, l'autor de *The spirit of Catalonia*, preguntava per carta a Leandre Cervera després de la visita: «Què féu Trias de Bes [director de l'Hospital d'Infecciosos] per a mostrar-li què és Catalunya o almenys què són els catalans?». No costa gens d'imaginar la resposta.

L'exili interior era això; i cap certesa, ni aproximada, de quan el nostre país tornaria a ser el nostre país.

Finalment...

Alsina i Bofill, la persona que encapçalà la represa de les activitats de la Societat de Biologia —ara no *de Barcelona* sinó *Catalana*—, ens deia un dia que Leandre Cervera «de segur que n'hauria dirigit i activat la reorganització, que finalment hem hagut de dur a terme sense ell, atuït en una llarga i dolorosa invalidesa, la més amarga que podia colpir un home de tanta intel·ligència, de tanta vitalitat, de tant d'entusiasme».

Un ictus apoplèctic l'havia impossibilitat, i el subsegüent deteriorament progressiu féu que el dia 22 de juliol de 1964 abandonés el món; i ens deixés l'exemple de la seva passió i de la seva tenacitat, a més de la seva manera «d'estimar el proïsme, que tenia sempre present que aquest proïsme és un altre, però no un altre-jo, sinó precisament un altre-altre», com en una ocasió memorable digué el seu amic Jaume Valero.

Leandre Cervera, en una de les seves primeres fotografies, o el bon humor dels seus pares.

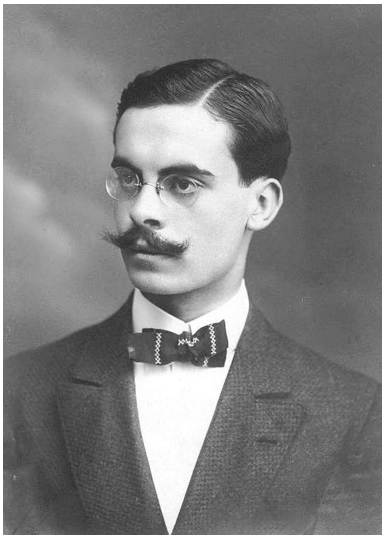

Cervera, els anys de les llicenciatures: 1911, veterinària, i 1914, medicina.

Col·laborador de Jesús Maria Bellido, des d'abans d'acabar la carrera,
al Departament de Fisiologia de la Facultat.

A Sant Fost, retir de Turró, el 1917, d'esquerra a dreta, Leandre Cervera, Del Río Hortega,
Ramon Turró i Pere González.

Leandre Cervera, al temps del viatge
a Buenos Aires amb August Pi i Sunyer.

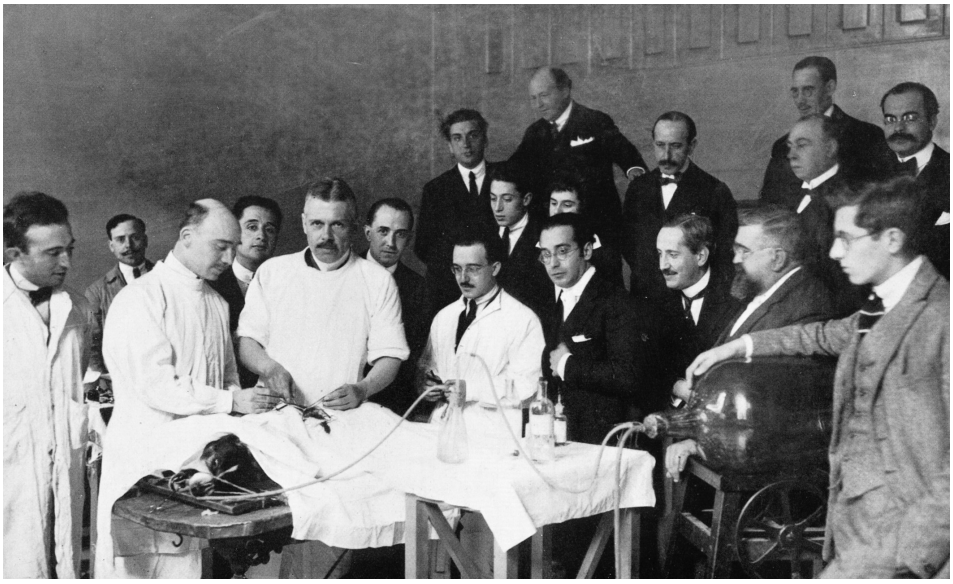

Curset de cirurgia experimental a l'Institut de Fisiologia de Barcelona. A primera fila, de dreta a esquerra, Jaume Pi-Sunyer i Bayo, Jesús Maria Bellido i August Pi i Sunyer. Darrere de Jaume Pi-Sunyer, Leandre Cervera (1922).

Amb la muller i el fill (1928).

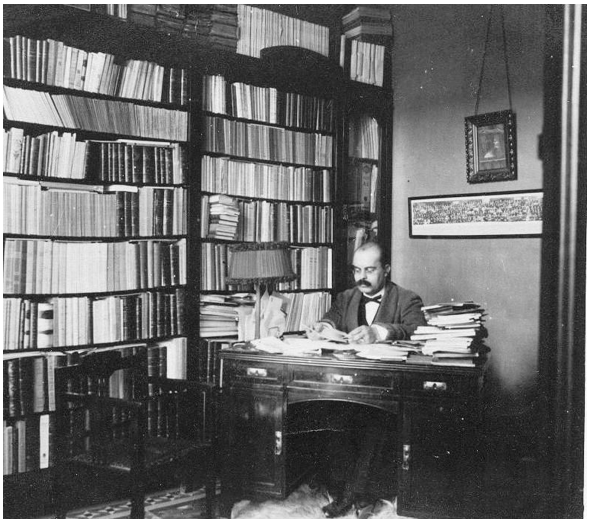

Al seu despatx (1930).

MONOGRAFIES MÈDIQUES

ANY VIII 1933 N.º 73

LA PUBERTAT NORMAL

pel Doctor

LEANDRE CERVERA

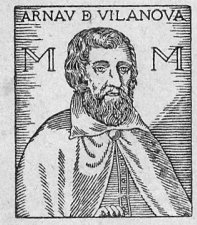

Redacció i Administració
Corts Catalanes, 462, 1.er
Dipòsit: Llibreria Catalònia, Ronda de Sant Pere, 5
BARCELONA

Les «Monografies», creades i dirigides per Jaume Aiguader, iniciaren la publicació amb el treball de Leandre Cervera sobre les glàndules de secreció interna, el 1926.

LA MEDICINA CATALANA

PORTANTVEU DE L'OCCITANIA MEDICA

TREBALLS ORIGINALS

Granúlia pulmonar hemosideròsica en una estenosi mitral, pels Drs. A. Pedro i Pons i A. Amell i Sans; **Hematoscòpia forense,** pel Dr. J. Calicó; **Hidronefrosis,** pel Dr. M. Breton

HEMEROTECA MEDICA (occitana i mundial)

Extractes de: Aparell circulatori. Aparell digestiu, Aparell respiratori, Bacteriologia i higiene, Cancerologia, Cirurgia, Dermatologia i sifiliografia, Endocrinologia, Hematologia, Medicina interna, Metabolisme i nutrició, Neurologia i psiquiatria, Obstetrícia i ginecologia, Odontologia, Oftalmologia, Oto-rino-laringologia, Pediatria, Terapèutica i dietètica, Terapèutica física i diagnòstic, Tisiologia, Urologia.

OCCITANIA MEDICA – ACTIVITATS: La reforma de la Facultat de Medicina en relació a la nova Universitat autònoma, Conferència pel Dr. A. Trias i Pujol

PUBLICACIÓ MENSUAL - ANY I

15 d'Octubre 1933

N.º 1

EXEMPLAR: 2'50 PESSETES

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
LLIBRERIA CATALÒNIA
RONDA DE SANT PERE, 3
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ

Barcelona	un any,	24 ptes.
»	mig »	13 »
Fora	un »	27 »
Estranger	» »	30 »

La revista que Leandre Cervera fundà i dirigí, i de la qual fou redactor en cap.

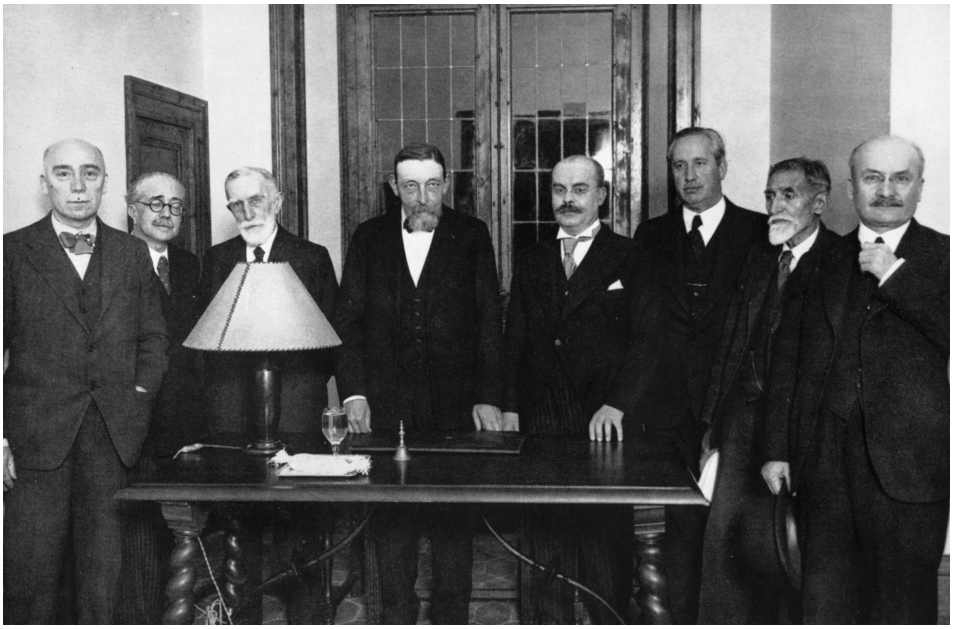

Inauguració del nou local de la Societat de Biologia de Barcelona, el 15 de maig de 1935. D'esquerra a dreta, J. Puig Sureda, Jaume Peyrí, J. Bofill i Pitxot, Ch. Achard, Leandre Cervera, August Pi i Sunyer, M. Armangué i A. Civatte.

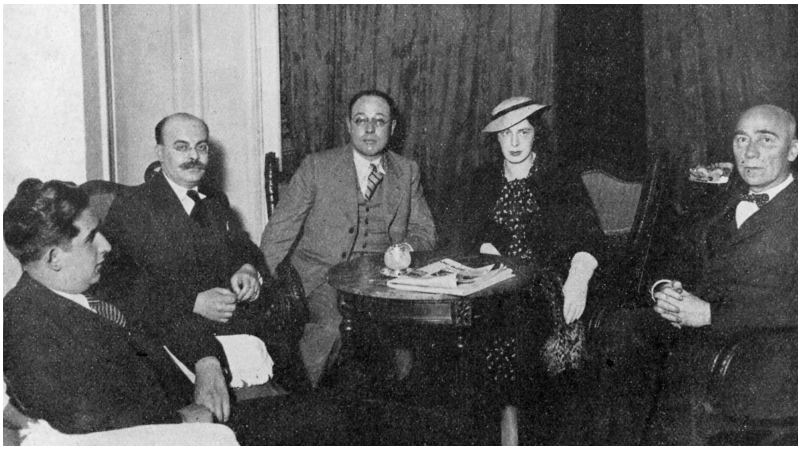

El doctor Jordi Baillat, secretari del Comitè perpinyanenc del Novè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, és rebut a Barcelona pels doctors Puig Sureda, president del Congrés, i Leandre Cervera (1936).

Els primers anys de la seva presidència
de la Societat de Biologia.

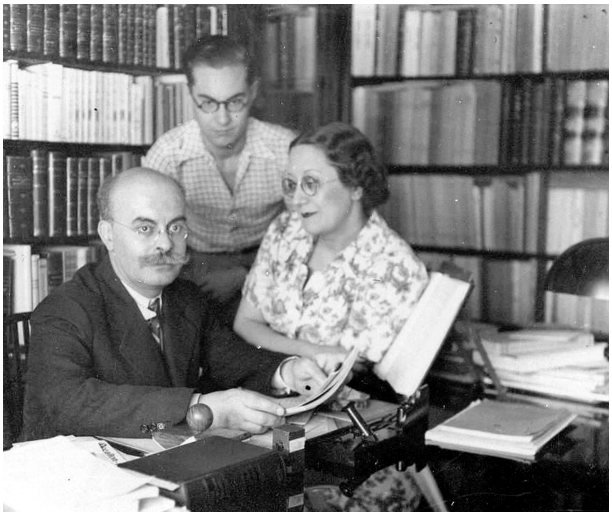

Amb la muller, Rosario Pino, i el fill Jordi,
després de la Guerra, ja reclòs a casa.

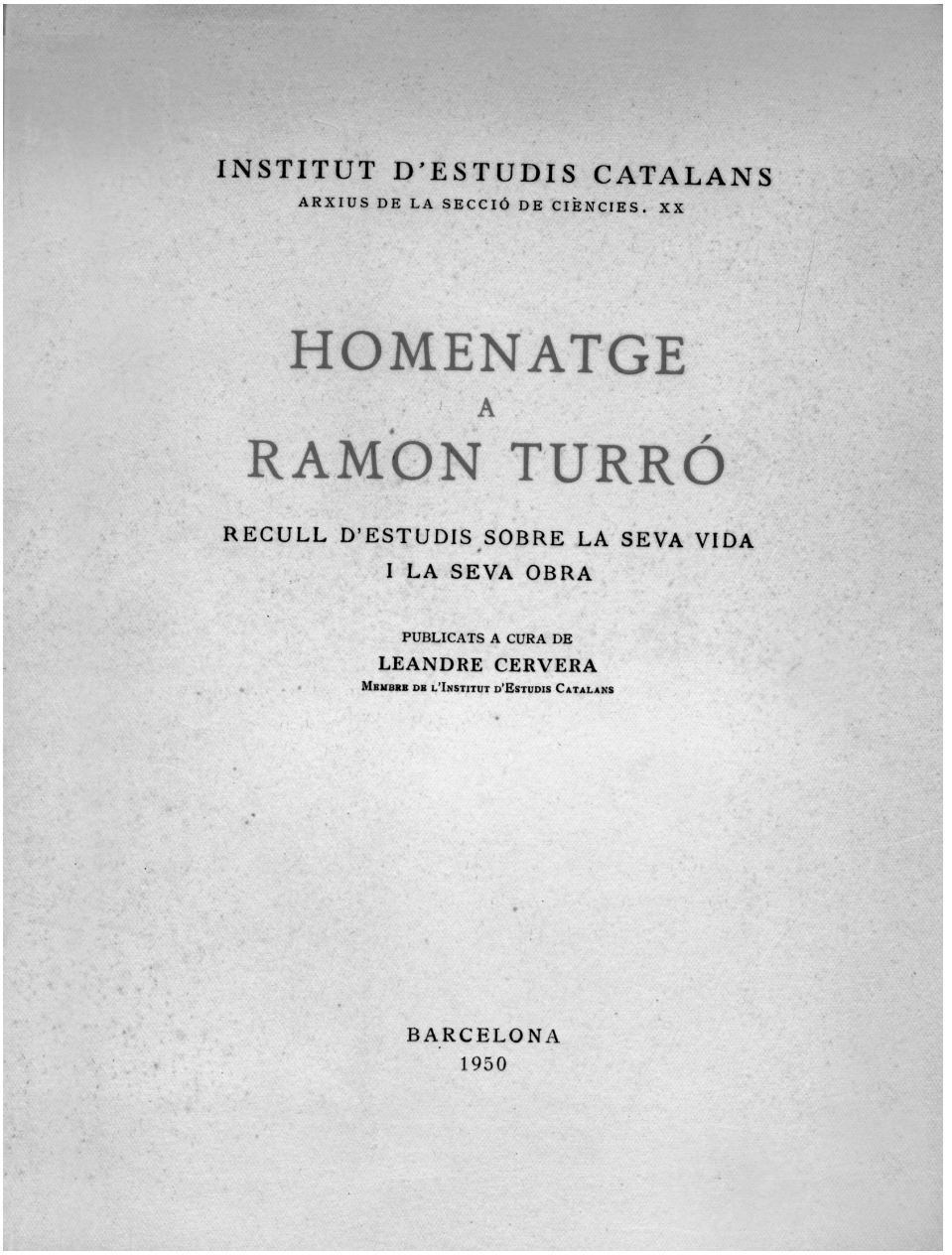

Homenatge a Turró, el mestre que «descobrí un món» a Leandre Cervera.

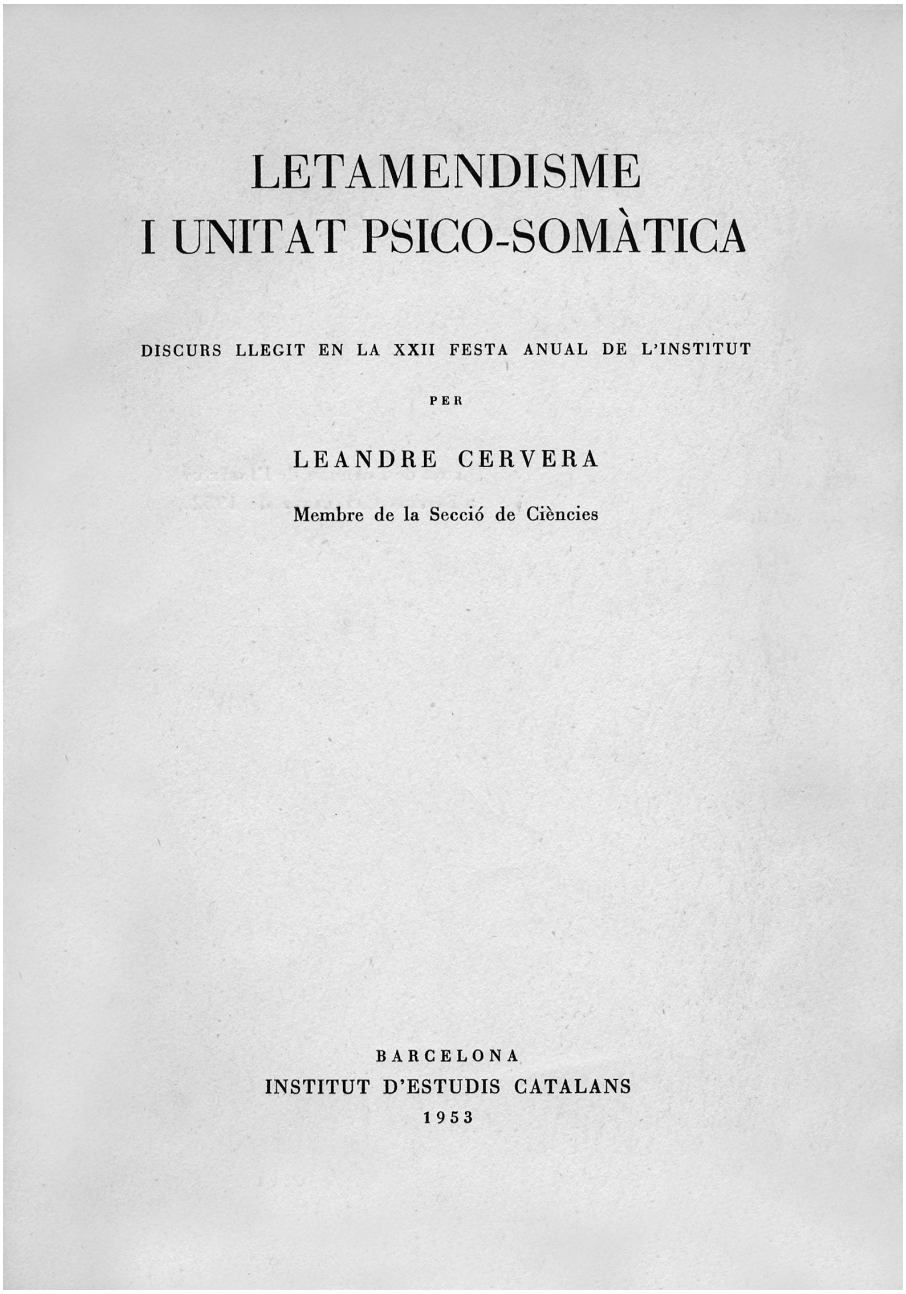

LETAMENDISME I UNITAT PSICO-SOMÀTICA

DISCURS LLEGIT EN LA XXII FESTA ANUAL DE L'INSTITUT

PER

LEANDRE CERVERA

Membre de la Secció de Ciències

BARCELONA
INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
1953

Leandre Cervera, devot admirador de Ramon Turró, no deixa gaire ben parat Letamendi en aquest discurs de 1952.

Leandre Cervera, el president
«esporulat» de la Societat de Biologia.

Leandre Cervera amb el seu fill Jordi, en una de les seves últimes fotografies,
cap als últims anys dels cinquanta.

SEMBLANCES BIOGRÀFIQUES

Títols publicats

[**1**] Manuel RIBAS I PIERA, *Josep Puig i Cadafalch, cofundador i membre il·lustre de l'IEC* (1996)
[**2**] Josep M. CAMARASA, *Ramon Turró, un modernista al laboratori* (1997)
[**3**] Josep CARRERAS, *August Pi i Sunyer: Semblança biogràfica* (1998)
[**4**] Manuel SUBIRÀ, *Pere Domingo: Semblança biogràfica* (1998)
[**5**] Albert BALCELLS, *Enric Prat de la Riba i l'Institut d'Estudis Catalans* (1998)
[**6**] Oriol CASASSAS, *Miquel A. Fargas i Roca i els nous horitzons* (1999)
[**7**] Xavier BARRAL, *Josep Pijoan: Del salvament del patrimoni artístic català a la història general de l'art* (1999)
[**8**] *M. Àngels Anglada i d'Abadal: Sessió en memòria* (1999)
[**9**] Eulàlia DURAN, *Agustí Duran i Sanpere: Semblança biogràfica* (2000)
[**10**] Francesc FONTBONA, *Joaquim Folch i Torres: Semblança biogràfica* (2000)
[**11**] Jordi SALES, *Jaume Serra i Húnter: Semblança biogràfica* (2000)
[**12**] Carles MIRALLES i Anscari M. MUNDÓ, *Lluís Nicolau d'Olwer: Semblança biogràfica* (2000)
[**13**] Josep M. FONT, *Guillem M. de Brocà: Semblança biogràfica* (2000)
[**14**] Oriol de BOLÒS, *Pius Font i Quer: Semblança biogràfica* (2000)
[**15**] Antoni ROCA, *Esteve Terradas i Illa: Semblança biogràfica* (2000)
[**16**] Joan VENY, *Antoni M. Alcover i Sureda: Semblança biogràfica* (2000)
[**17**] Pere LLUÍS FONT, *Joaquim Carreras i Artau: Semblança biogràfica* (2000)
[**18**] *Enric Casassas i Simó: Sessió en memòria* (2000)
[**19**] David SERRAT, *Lluís Solé i Sabarís: Semblança biogràfica* (2000)
[**20**] *Ramon Aramon i Serra: Sessió en memòria* (2001)
[**21**] Antoni SERRA I RAMONEDA, *Joan Sardà i Dexeus: Semblaça biogràfica* (2001)
[**22**] Aina MOLL, *Francesc de Borja Moll: Semblança biogràfica* (2001)
[**23**] *Josep Roca-Pons: Sessió en memòria* (2001)
[**24**] Josep Enric LLEBOT, *Eduard Fontserè i Riba: Semblança biogràfica* (2002)
[**25**] Carles MIRALLES, *Lluís Segalà i Estalella: Semblança biogràfica* (2002)
[**26**] Albert BALCELLS, *Ramon d'Alòs-Moner i de Dou: Semblança biogràfica* (2003)
[**27**] Jaume CABRÉ, *L'ocellot sinistre: Semblança biogràfica d'Àngel Guimerà* (2003)
[**28**] Pere LLUÍS FONT, *Eusebi Colomer i Pous: Semblança biogràfica* (2003)
[**29**] Ricard GUERRERO, *Josep Alsina i Bofill, amor a la professió, amor a la llengua, amor al país: Semblança biogràfica de Josep Alsina i Bofill* (2003)
[**30**] M. Teresa FERRER, *Joaquim Miret i Sans: Semblança biogràfica* (2003)
[**31**] Josep M. MAS I SOLENCH, *Ferran Valls i Taberner: Semblança biogràfica* (2004)
[**32**] Oriol CASASSAS, *Josep Trueta i Raspall, el símbol: Semblança biogràfica de Josep Trueta i Raspall* (2004)
[**33**] Salvador REGUANT, *Josep Ramon Bataller i Calatayud: Semblança biogràfica* (2004)
[**34**] *Marià Villangómez: Sessió en memòria* (2004)
[**35**] Carles A. GASÒLIBA, *Ramon Trias Fargas: Semblança biogràfica* (2004)
[**36**] *Homenatge a Joaquim Ruyra en el centenari de* Marines i boscatges*: (1903-2003)* (2005)
[**37**] Manuel CASTELLET, *Josep Teixidor i Batlle: Semblança biogràfica* (2005)

[**38**] Carles Miralles, «*Un xic exòtic i desorientat*»: *Semblança de Joan Maragall l'últim any de la seva vida* (2005)
[**39**] *Ramon Margalef: Sessió en memòria* (2005)
[**40**] Eva Serra, *Ferran de Sagarra i de Siscar: Semblança biogràfica* (2005)
[**41**] Josep Massot, *Jordi Rubió i Balaguer: Semblança biogràfica* (2005)
[**42**] Joan Vilà-Valentí, *Pau Vila i Dinarès: Semblança biogràfica* (2006)
[**43**] Joan Solà i Cortassa, *Pompeu Fabra i Poch: Semblança biogràfica* (2006)
[**44**] Albert Balcells i González, *Francesc Martorell i Trabal: Semblança biogràfica* (2006)
[**45**] Jacint Corbella, *Antoni Esteve i Subirana: Semblança biogràfica* (2006)
[**46**] Oriol Casassas i Simó, *Leandre Cervera i Astor: Semblança biogràfica* (2007)

AQUESTA OBRA HA ESTAT PUBLICADA
L'ANY DEL CENTENARI
DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

IECentanys 1907 2007